

Оксана Шевчук,

кандидат юридичних наук, доцент
кафедри адміністративного права та
судочинства Західноукраїнського
національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6453-355X>

Роман Береза,

аспірант кафедри
адміністративного права та судочинства
Західноукраїнського національного
університету
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-1181-7618>

ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ, НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТИТУЦІЙНА СТРУКТУРА

У статті досліджено правові засади регулювання ринку фінансових послуг у Європейському Союзі, зокрема концептуальні підходи, нормативно-правові механізми та інституційну структуру. З'ясовано, що регулювання ринку фінансових послуг у ЄС базується на принципах прозорості, стабільності, захисту прав споживачів, запобігання ризикам і зловживанням, що мають забезпечити ефективне функціонування фінансових ринків. У праці розкрито роль правової гармонізації в рамках внутрішнього ринку ЄС, яка сприяє усуненню бар'єрів між національними правовими системами та створенню єдиних правил для фінансових посередників.

Проаналізовано основні нормативно-правові акти ЄС, які регулюють фінансовий ринок, зокрема Директиву MiFID II, Регламент MiFIR, Директиву PSD2 та Регламент CRD IV. Особливу увагу приділено їхньому впливу на функціонування банківського сектору, ринків капіталу, платіжних систем та діяльність інвестиційних компаній. Досліджено нормативні вимоги щодо ліцензування, управління ризиками, запобігання відмиванню коштів, корпоративного управління та забезпечення відповідальності фінансових установ.

Висвітлено інституційну структуру регулювання фінансового ринку, зокрема роль і повноваження Європейського банківського органу (EBA), Європейського органу з цінних паперів та ринків (ESMA) та Європейського органу зі страхування та пенсійного забезпечення (EIOPA). Визначено, що ці органи забезпечують нагляд, гармонізацію стандартів і координацію дій між національними регуляторами.

У статті також розглянуто перспективи імплементації європейського досвіду в регулювання ринку фінансових послуг України. Автором зроблено висновки, що адаптація законодавства України до норм ЄС сприятиме підвищенню прозорості ринку, захисту прав інвесторів і стабільності фінансової системи.

Ключові слова: ринок фінансових послуг, правове регулювання, Європейський Союз, директиви ЄС, фінансова стабільність, інституційна структура, MiFID II, MiFIR, фінансові посередники, адаптація законодавства.

Shevchuk O., Bereza R.

Legal foundations for regulating the financial services market in the European Union: conceptual approaches, regulatory mechanisms, and institutional framework

The article examines the legal foundations for regulating the financial services market in the European Union, including conceptual approaches, regulatory mechanisms, and institutional frameworks. It has been established that the regulation of the financial services market in the EU is based on principles of transparency, stability, consumer protection, risk prevention, and the avoidance of abuses, aimed at ensuring the effective functioning of financial markets. The role of legal harmonization within the EU internal market is highlighted, as it eliminates barriers between national legal systems and establishes uniform rules for financial intermediaries.

The key EU regulatory acts governing the financial market are analyzed, including the MiFID II Directive,

MiFIR Regulation, PSD2 Directive, and CRD IV Regulation. Special attention is given to their impact on the banking sector, capital markets, payment systems, and investment companies. The study explores regulatory requirements for licensing, risk management, anti-money laundering, corporate governance, and ensuring the accountability of financial institutions.

The institutional structure of financial market regulation is outlined, with a focus on the roles and powers of the European Banking Authority (EBA), the European Securities and Markets Authority (ESMA), and the European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA). These bodies are shown to play a key role in supervision, standard harmonization, and coordination among national regulators.

The article also addresses the prospects for implementing European regulatory practices in Ukraine's financial services market. The author concludes that adapting Ukrainian legislation to EU norms will enhance market transparency, protect investors' rights, and strengthen the stability of the financial system.

Keywords: *financial services market, legal regulation, European Union, EU directives, financial stability, institutional framework, MiFID II, MiFIR, financial intermediaries, legislative adaptation.*

Постановка проблеми. Сучасний розвиток ринкових відносин у європейських країнах характеризується активною роллю держави в економічному регулюванні, особливо у сфері фінансових послуг. Це обумовлено необхідністю балансування між принципами вільного ринку, який сприяє економічному прогресу, та забезпеченням стабільності й безпеки ринкових відносин. Фінансовий ринок як ключовий елемент економіки відзначається високим рівнем чутливості до зовнішніх і внутрішніх кризових факторів. Зокрема, банкрутство окремої фінансової установи може спричинити не лише економічні втрати для власників та клієнтів, а й масштабні наслідки для всієї фінансової системи. У крайніх випадках це може призвести до дестабілізації національних ринків і навіть до системної фінансової кризи з глобальними наслідками.

У цьому контексті Європейський Союз виступає як унікальне наднаціональне утворення, яке має складну та багаторівневу систему регулювання фінансових ринків. Її основи закладені в установчих договорах ЄС, а також у численних актах вторинного законодавства. Особливістю регулювання в ЄС є передача частини суверенних повноважень державами-членами на рівень Союзу, що дозволяє забезпечити гармонізацію законодавства і створення єдиного внутрішнього ринку фінансових послуг. Це сприяє підвищенню ефективності та прозорості функціонування фінансових інституцій, а також зміцненню довіри споживачів.

Формування єдиного ринку фінансових послуг у ЄС базується на принципах свободи руху капіталу, недискримінації та забезпечення високого рівня захисту прав споживачів. Однією з головних цілей є створення умов, за яких економічні агенти можуть здійснювати діяльність у будь-якій державі-члені на рівних умовах, що сприяє інтеграції економік та розвитку конкуренції. Водночас регулювання передбачає запровадження механізмів, які мінімізують системні ризики та забезпечують фінансову стабільність, зокрема через нагляд за діяльністю банків, страхових компаній та інших фінансових установ.

Важливим аспектом функціонування цієї системи є аналіз інституційної структури ЄС, що включає такі ключові суб'єкти, як Європейський центральний банк, Європейська банківська адміністрація, Європейська рада з системних ризиків та інші органи, відповідальні за моніторинг і регулювання фінансових ринків. Кожна з цих інституцій виконує конкретні завдання, спрямовані на забезпечення стабільності, надійності та конкурентоспроможності європейської фінансової системи.

Таким чином, багаторівнева модель регулювання фінансових ринків у ЄС слугує основою для досягнення гармонії між економічною свободою та необхідністю державного контролю, що є визначальним фактором забезпечення сталого економічного розвитку Союзу. Подальші дослідження у цій сфері мають зосередитися на оцінюванні ефективності регуляторних механізмів, їхньої адаптації до сучасних викликів та перспектив подальшої інтеграції [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правові аспекти регулювання ринку фінансових послуг у Європейському Союзі є предметом інтенсивного наукового інтересу, що охоплює широкий спектр проблем. Дослідження (*Raffaele Felicetti (2024)*) зосереджуються на аналізі нормативної бази, гармонізації правових норм держав-членів ЄС, а також на оцінюванні впливу регулювання на функціонування та розвиток єдиного ринку фінансових послуг [15].

Вивчення основних джерел права ЄС у працях (*Matteo Aquilina, Jon Frost, Andreas Schrimpf (2024)*), показує, що ключовими документами для регулювання фінансового ринку є Договір про функціонування Європейського Союзу (TFEU) та Договір про Європейський Союз (TEU). Увага приділяється ст. 26, 114 та

127 TFEU, які формують правові рамки для внутрішнього ринку фінансових послуг та гармонізації законодавства між державами-членами [13].

Дослідники (О. Шевчук, Н. Ментух (2016)) часто акцентують увагу на директивах і регламентах ЄС, що сприяють створенню єдиних стандартів для функціонування фінансових ринків. Наприклад, у Директиві про ринки фінансових інструментів (MiFID II) та Регламенті про пруденційні вимоги до кредитних установ (CRR) визначені ключові принципи, які допомагають зменшити різницю у правових підходах держав-членів ЄС [12].

Важливим аспектом досліджень (Signe Krogstrup, Thomas Sangill (2024)) є вивчення діяльності наднаціональних регуляторних органів, таких як Європейський центральний банк (ЄЦБ), Європейська банківська адміністрація (ЕБА) та Європейська рада з системних ризиків (ESRB). Їхня взаємодія та координація дозволяють знижувати системні ризики та забезпечувати стабільність фінансових ринків [17].

Одним із важливих напрямів є аналіз захисту прав споживачів фінансових послуг. У цьому контексті значну увагу приділяють директивам, які спрямовані на гарантування прозорості, відповідальності та доступності інформації для клієнтів фінансових установ. Зокрема, Директива про кредитні договори споживачів (CCD) розглядається як ключовий інструмент у цьому напрямі.

У публікаціях часто піднімається питання впливу регулювання на інтеграцію ринку фінансових послуг. Аналізуються ініціативи, такі як Європейський банківський союз і Союз ринків капіталу, які сприяють гармонійному розвитку єдиного ринку та створюють умови для його стабільного функціонування.

Сучасні дослідження (Л. Паренте (2021)) підкреслюють важливість адаптації правових норм до викликів цифрової епохи. Особлива увага приділяється регулюванню криптовалют і цифрових фінансових платформ. Регламент про ринки криптоактивів (MiCA) є прикладом таких нормативних новацій, спрямованих на інтеграцію цифрових активів у правове поле ЄС [11].

Наукові дослідження висвітлюють як досягнення, так і недоліки сучасного правового регулювання ринку фінансових послуг у ЄС. Подальші дослідження мають бути спрямовані на оцінювання ефективності існуючих механізмів, розробку більш гнучких регуляторних інструментів, а також на вирішення питань, пов'язаних із трансформацією ринку в умовах цифровізації.

Метою статті є критичний огляд нових підходів до правового регулювання ринку фінансових послуг у Європейському Союзі й окреслення проблемних питань гармонійного розвитку взаємовідносин учасників фінансових правовідносин.

Виклад основного матеріалу дослідження. Врегулювання суспільних відносин забезпечується насамперед через встановлення правових норм, які включають приписи, заборони або надають окремим суб'єктам повноваження для здійснення певних дій. Основною метою правового регулювання фінансових послуг у межах Європейського Союзу є формування умов, що сприяють їхній безперешкодній роботі в межах Союзу. Це передбачає забезпечення вільного руху фінансових ресурсів, товарів, послуг та робочої сили. При цьому територія ЄС розглядається як єдине економічне утворення [16, с. 23].

Реалізація цієї мети вимагає конкретизації низки важливих аспектів. Серед них – встановлення уніфікованих стандартів для провайдерів фінансових послуг, впровадження загальних правил їхньої діяльності, а також розробка вимог для забезпечення їхньої фінансової стабільності та ліквідності. Для досягнення цих цілей інституції Європейського Союзу отримують повноваження здійснювати регуляторні заходи, спрямовані на упорядкування функціонування фінансових ринків Союзу [3, с. 70].

До принципів правового забезпечення ринку фінансових послуг в ЄС С. Хоружий відносить:

- принцип відкритої економіки, що функціонує на засадах вільної конкуренції;
- принцип взаємного визнання регуляторних актів та консолідованого контролю;
- принцип здійснення пруденційного контролю за фінансовими установами;
- принцип уніфікації стандартів та вимог для всіх учасників ринку;
- принцип забезпечення збалансованого платіжного балансу;
- принцип відкритості та прозорості діяльності ринку;
- принцип уніфікації правових норм у сфері фінансових послуг у межах ЄС;
- принцип захисту інтересів споживачів фінансових послуг;
- принцип стандартизації фінансової звітності та її оцінювання [10].

Варто відзначити, що одним із ключових принципів регулювання у сфері фінансових послуг є захист прав споживачів. Це пов'язано з тим, що споживачі часто опиняються у вразливій позиції через недостатню обізнаність у специфіці фінансових продуктів. Вони не завжди здатні повністю оцінити ризики, пов'язані з вибором конкретного надавача послуг, його фінансову стійкість, надійність та умови отримання

послуг. Тому важливим завданням є створення ефективних механізмів запобігання порушенням прав споживачів і забезпечення їхнього захисту, що в Європейському Союзі має уніфікований підхід, однаковий для всіх держав-членів.

Для реалізації цієї мети була впроваджена Європейська система фінансового нагляду (*European System of Financial Supervisors, ESFS*), яка включає такі складові:

– *Європейська рада із системних ризиків (European Systemic Risk Board, ESRB)*. Ця структура була створена для посилення наглядового механізму в ЄС, підвищення рівня захисту громадян та відновлення довіри до фінансової системи. Рада зосереджується на підтримці фінансової стабільності, зменшенні негативного впливу на внутрішній ринок і реальну економіку. ESRB об'єднує різні наглядові органи на національному рівні та в масштабах Союзу, функціонуючи як єдина мережа [2];

– *Європейські стандарти захисту прав споживачів фінансових послуг* були запроваджені завдяки ініціативі Європейської комісії наприкінці 2010 р., коли було створено спеціалізовані європейські наглядові органи. Їхня основна мета полягає у забезпеченні стабільності та ефективності фінансової системи Європейського Союзу, що сприяє захисту економічних інтересів держав-членів, підприємств та громадян від можливих ризиків і кризових ситуацій [5].

Для реалізації цього завдання кожен із наглядових органів має чітко визначені законодавством функції та обов'язки, орієнтовані на конкретні сектори. Ці органи не лише розробляють єдині стандарти регулювання та нагляду, а й забезпечують їхнє впровадження на практиці, створюючи умови для гармонізованого функціонування фінансового ринку в межах ЄС [4].

Європейські наглядові органи підзвітні Європейському парламенту та Раді. У разі вирішення міжгалузевих питань їхня співпраця координується через Об'єднаний комітет наглядових органів.

Система європейських фінансових регуляторів складається з трьох основних регуляторних органів, що відповідають за окремі сектори:

- Європейський регуляторний орган з цінних паперів та ринків (*ESMA*);
- Європейський регуляторний орган банківського нагляду (*EBA*);
- Європейський регуляторний орган із страхування та пенсійних фондів (*EIOPA*).

Об'єднаний комітет органів нагляду ЄС виступає форумом для зміцнення співпраці між цими трьома органами. Метою комітету є забезпечення ефективної координації їхніх наглядових функцій, а також підтримка послідовності у практиці нагляду за фінансовими ринками, банківським сектором та страхуванням. Через цей комітет органи регулярно обмінюються інформацією та координують свої дії у межах своїх відповідних обов'язків [6].

Національні органи, відповідальні за нагляд у державах-членах ЄС (*the National supervisory authorities of EU member states*), у період, що передував глобальній фінансовій кризі, у багатьох країнах впровадили модель мегарегулятора. Ця модель передбачала концентрацію повноважень щодо контролю за всіма сегментами фінансового ринку в одному органі. Однак така структура виявилася малоєфективною в умовах кризи, оскільки не змогла забезпечити належні регуляторні заходи для підтримки стабільності фінансового ринку. Це зумовило необхідність розробки нових підходів до організації наглядової системи у фінансовій сфері [7, с. 170].

У наукових дослідженнях Є. Редзюк наголошується, що центральні органи управління ЄС у сфері фінансових послуг спрямовують свою політику на досягнення таких ключових цілей:

- створення інтегрованого, прозорого, конкурентного та економічно ефективного фінансового ринку в межах ЄС;
- ліквідація значущих економічних бар'єрів, які ускладнюють доступність фінансових послуг, вільний рух капіталу та зменшення транзакційних витрат;
- зміцнення та гармонізація системи нагляду;
- впровадження, виконання та постійний моніторинг чинного законодавства з метою його вдосконалення;
- розвиток співпраці та гармонізації між країнами ЄС, а також розширення взаємодії з фінансовими ринками інших держав і міжнародних об'єднань [8, с. 182].

Поступова реалізація інтеграційних заходів у ЄС забезпечила уніфікований підхід до правового регулювання фінансових ринків у всіх країнах-членах, а також спільну політику у цій сфері. Подібна уніфікація поширюється і на механізми захисту прав споживачів фінансових послуг.

Керування діяльністю на фінансових ринках охоплює такі основні аспекти:

– розробка правил і процедур для надання фінансових послуг, а також регулярне оцінювання їхньої ефективності;

– контроль і нагляд за дотриманням встановлених норм;

– виявлення порушень і застосування відповідних санкцій.

У країнах Європи використовуються кілька моделей державного регулювання і нагляду за фінансовими установами.

Секторальна модель – передбачає існування спеціалізованих органів для нагляду за окремими секторами, такими як банківський, страхування чи ринок цінних паперів (приклад: Греція, Іспанія, Франція тощо).

Централізована модель – всі функції нагляду зосереджені в єдиному органі (наприклад, Німеччина, Фінляндія, Польща).

Модель, у якій повноваження поділені між органами, що здійснюють ринковий нагляд, і тими, що відповідають за пруденційний нагляд (Нідерланди).

Саморегулювання також відіграє важливу роль у фінансовому секторі. Його розглядають як доповнення до державного регулювання. Наприклад, на основі директив ЄС, таких як Директива 2005/29/ЄС щодо недобросовісної комерційної практики, Директива 2000/31/ЄС про електронну комерцію, Директива 2006/114/ЄС щодо порівняльної реклами, а також Директива 2015/849/ЄС про боротьбу з відмиванням грошей, було створено механізми розробки кодексів етики для підприємців. Ці механізми передбачають делегування частини наглядових функцій саморегулювним організаціям, а також вирішення спорів між ними та споживачами [14, с. 33].

Висновки. Загалом регулювання ринку фінансових послуг у ЄС здійснюється на рівні наднаціональних інституцій, тоді як наглядові функції покладені як на європейські, так і на національні органи. Основна мета їхньої діяльності полягає у забезпеченні стабільності фінансового ринку ЄС, мінімізації кризових ризиків і захисті інтересів усіх його учасників, включаючи споживачів фінансових послуг. Зосередженість на всіх сегментах фінансового ринку, а також необхідність ефективного контролю та оцінювання потенційних ризиків стали підґрунтям для створення секторальних наглядових інституцій і консультативних структур. У взаємодії з національними регуляторами вони формують єдину європейську систему фінансового нагляду.

Список використаних джерел

1. Directive 2013/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms, amending Directive 2002/87/EC and repealing Directives 2006/48/EC and 2006/49/EC. URL: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0036> (дата звернення: 10.10.2024).
2. Regulation (EU) No 1092/2010 of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on European Union macro-prudential oversight of the financial system and establishing a European Systemic Risk Board. URL: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02010R1092-20191230> (дата звернення: 10.10.2024).
3. Ментух Н. Ф., Шевчук О. Р. Гармонізація законодавства України про фінансові послуги з правом Європейського Союзу в рамках угоди про асоціацію між Україною та ЄС. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 1. С. 70. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/6823/1/%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%83%D1%85%20%D0%9D.pdf> (дата звернення: 10.10.2024).
4. Бачо Р. Й. Загальна характеристика сучасної системи регулювання ринку фінансових послуг в Європейському Союзі. *Економіка і організація управління*. 2014. № 1 (17)-2 (18). С. 41. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/1035/1053> (дата звернення: 10.10.2024).
5. Financial services policy. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/83/financial-services-policy> (дата звернення: 12.10.2024).
6. Towards European Supervisory Convergence. The Joint Committee of the European Supervisory Authorities. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. URL: https://esas-jointcommittee.europa.eu/Publications/EI0116679ENN_proof_updated_2_FINAL%20FINAL%20FINAL.pdf (дата звернення: 12.10.2024).
7. Шапран Н. С. Реформування системи фінансового нагляду в ЄС. *Фінанси, облік і аудит*. 2013. Вип. 1 (21). С. 170. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32607806.pdf> (дата звернення: 10.10.2024).

8. Редзюк Є. В. Особливості створення і функціонування єдиного ринку фінансових послуг у країнах ЄС: уроки і досвід для України. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2017. № 10. С. 182. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Piir_2017_10_22 (дата звернення: 10.10.2024).
9. Shevchuk O., Mentuh N. Korzyści podatkowe jako element wspierający podmioty ekonomiczne w okresie walki z COVID-19: aspekt porównawczy i prawny - *Analizy i Studia CASP*, 2020.
10. Розподіл регуляторних і наглядових функцій на фінансовому ринку: європейський досвід та рекомендації для України / підгот. С. Хоружий ; Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України. Київ, 2016. С. 8. URL: https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2016/12/Rozpodil_funktsiy_na_fingynku.pdf (дата звернення: 04.10.2024).
11. Паренте Л. М. Досвід країн ЄС щодо саморегулювання на ринку фінансових послуг. Законодавство України про фінансові послуги: питання адаптації до права Європейського Союзу : матеріали Наук.-практ. круглого столу (м. Суми, 15 січня 2021 р.). Суми: СумДУ, 2021. С. 16–18. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82635> (дата звернення: 10.10.2024).
12. Оксана Шевчук, Наталія Ментух. Захист прав споживачів фінансових послуг згідно з законодавством України та Європейського Союзу. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки. 2016. Вип. 1., т. 2. С. 58–62.
13. Matteo Aquilina, Jon Frost, Andreas Schrimpf, Decentralized Finance (DeFi): A Functional Approach. *Journal of Financial Regulation*. Volume 10, Issue 1, April 2024, Pages 1-27. URL: <https://doi.org/10.1093/jfr/fjad013> (дата звернення: 10.10.2024).
14. Ящищак О. Моделі державного регулювання ринку фінансових послуг. *Адвокат*. 2011. № 3 (126). С. 28–33.
15. Raffaele Felicetti, A Study on Central Banks and Social Responsibility: the Case of the ESCB. *Journal of Financial Regulation*. Volume 10, Issue 1, April 2024, Pages 65–108. URL: <https://doi.org/10.1093/jfr/fjad010> (дата звернення: 10.10.2024).
16. Ящищак О. Методологічні засади систематизації законодавства України про фінансові послуги. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 10 (154). С. 22–26.
17. Signe Krogstrup, Thomas Sangill. New Technologies and the Future Governance of Bank Run Risk. *Journal of Financial Regulation*. Volume 10, Issue 1, April 2024. Pages 135–141. URL: <https://doi.org/10.1093/jfr/fjae001>.

Reference

1. *Directive 2013/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms, amending Directive 2002/87/EC and repealing Directives 2006/48/EC and 2006/49/EC*. Retrieved from <https://eurlex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0036> [in English]
2. *Regulation (EU) No 1092/2010 of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on European Union macro-prudential oversight of the financial system and establishing a European Systemic Risk Board*. Retrieved from <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02010R1092-20191230> [in English]
3. Mentukh, N. F. & Shevchuk, O. R. (2016). Harmonizatsiya zakonodavstva Ukrayiny pro finansovi posluhy z pravom yevropeyskoho soyuzu v ramkakh uhody pro asotsiatsiyu mizh Ukrayinoyu ta YES [Harmonization of Ukrainian financial services legislation with EU law under the Association Agreement between Ukraine and the EU.] *Aktualni problemy pravoznavstva – Actual Problems of Law*, 1, 70. Retrieved from <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/6823/1/%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%83%D1%85%20%D0%9D..pdf> [in Ukrainian]
4. Bacho, R. Y. (2014). Zahalna kharakterystyka suchasnoyi systemy rehulyuvannya rynku finansovykh posluh v Yevropeyskomu Soyuzi [General characteristics of the modern system of financial services market regulation in the European Union]. *Ekonomika i orhanizatsiya upravlinnya – Economics and Organization of Management*, 1 (17) – 2 (18), 41. Retrieved from <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/1035/1053> [in Ukrainian]
5. *Financial services policy*. Retrieved from <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/83/financial-services-policy> [in English]

6. *Towards European Supervisory Convergence. The Joint Committee of the European Supervisory Authorities.* Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. Retrieved from https://esas-jointcommittee.europa.eu/Publications/EI0116679ENN_proof_updated_2_FINAL%20FINAL%20FINAL.pdf [in English]
7. Shapran, N. S. (2013). Reformuvannya systemy finansovoho nahlyadu v YES. [Reforming the financial supervision system in the EU]. *Finansy, oblik i audyt – Finance, Accounting and Auditing, 1 (21)*, 170. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/32607806.pdf> [in Ukrainian]
8. Redziuk, Y. V. (2017). Osoblyvosti stvorenniya i funktsionuvannya yedynoho rynku finansovykh posluh u krayinakh YES: uroky i dosvid dlya Ukrayiny. [Features of the creation and functioning of a single financial services market in the EU countries: lessons and experiences for Ukraine]. *Problemy innovatsiynoinvestytsiynoho rozvytku – Problems of Innovation and Investment Development, 10*, 182. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Piir_2017_10_22 [in Ukrainian]
9. Shevchuk, O. & Mentukh, N. (2020). Tax benefits as an element supporting economic entities during the fight against COVID-19: a comparative and legal aspect. *Analyses and Studies CASP* [in English]
10. Khoruzhy, S. (2016). *Rozpodil rehulyatornykh i nahlyadovykh funktsiy na finansovomu rynku: yevropeyskyy dosvid ta rekomendatsiyi dlya Ukrayiny [Distribution of regulatory and supervisory functions in the financial market: European experience and recommendations for Ukraine]*. Ofis z finansovoho ta ekonomichnoho analizu u Verkhovniy Radi Ukrayiny – Office for Financial and Economic Analysis in the Verkhovna Rada of Ukraine. Kyiv, 2016. 8. Retrieved from https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2016/12/Rozpodil_funktsiy_na_finrynky.pdf [in Ukrainian]
11. Parente, L. M. (2021). Dosvid krayin YES shchodo samorehulyuvannya na rynku finansovykh posluh. Zakonodavstvo Ukrayiny pro finansovi posluhy: pytannya adaptatsiyi do prava Yevropeyskoho Soyuzu [Experience of EU countries in self-regulation of the financial services market. Ukrainian legislation on financial services: issues of adaptation to EU law]. *Materialy naukovykh-praktychnoho kruhloho stolu – Materials of the scientific and practical round table* (Sumy, January 15, 2021). Sumy: Sumy State University, 16-18. Retrieved from <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82635> [in Ukrainian]
12. Shevchuk, O. & Mentukh, N. (2016). Zakhyst prav spozhyvachiv finansovykh posluh z hidno zakonodavstva Ukrayiny ta Yevropeyskoho soyuzu. [Protection of financial services consumers' rights under Ukrainian and EU law]. *Naukovyy visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya : yurydychni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Legal Sciences, 1 (2)*, 58-62 [in Ukrainian]
13. Aquilina, M., Frost, J. & Schrimpf, A. (2024). Decentralized Finance (DeFi): A Functional Approach. *Journal of Financial Regulation, 10(1)*, 1–27. Retrieved from <https://doi.org/10.1093/jfr/fjad013> [in English]
14. Yashchyshak, O. (2011). Modeli derzhavnoho rehulyuvannya rynku finansovykh posluh [Models of state regulation of the financial services market]. *Advokat : zahal'noderzhavnyy profesiynnyy zhurnal. Spilka advokativ Ukrayiny Akademiya advokatury Ukrayiny – Advocate: National Professional Journal / Union of Advocates of Ukraine; Academy of Advocacy of Ukraine.* Kyiv, 3 (126), 28–33. [in Ukrainian]
15. Felicetti, R. (2024). A Study on Central Banks and Social Responsibility: the Case of the ESCB. *Journal of Financial Regulation, 19(1)*, 65–108. Retrieved from <https://doi.org/10.1093/jfr/fjad010> [in English]
16. Yashchyshak, O. (2007). Metodolohichni zasady systematyzatsiyi zakonodavstva Ukrayiny pro finansovi posluhy [Methodological foundations of the systematization of Ukrainian legislation on financial services]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i parvo – Entrepreneurship, Economy, and Law, 10 (154)*, 22-26 [in Ukrainian]
17. Krogstrup, S. & Sangill, T. (2024). New Technologies and the Future Governance of Bank Run Risk. *Journal of Financial Regulation, 10(1)*, 135–141. Retrieved from <https://doi.org/10.1093/jfr/fjae001> [in English]

Стаття надійшла до редакції 20.12.2024